

Спеціалізованій вченій раді ДФ 26.055.044
Державного торговельно-економічного
університету
(02156, м. Київ, вул. Кіото, 19)

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Омрана Хоссейна Золфалі
на тему: «Торговельне співробітництво України з країнами
Близького Сходу та Африки» подана на здобуття
наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 292 – Міжнародні економічні відносини
кандидата економічних наук, доцента Саркісян Лариси Геворгівни

Актуальність теми.

Формування сталих торговельно-економічних відносин потребує довгострокового планування та імплементації сучасних підходів підтримки зовнішньоекономічної діяльності. Одним із важливих завдань, які постають перед учасниками ринкових відносин та регуляторами є визначення пріоритетів розвитку та регіонального фокусу. Одним із таких регіонів для налагодження торговельного співробітництва в поточних умовах для національної економіки може стати Близький Схід та Африка.

Безумовно, країни в цій частині світу можуть мати суттєві відмінності, тим не менш є перелік факторів, який сприяє розгляду ринків як преференційних та зі значним потенціалом зростання. Поточний стан міжнародної співпраці та налагоджених торговельних відносин дозволив розбудувати необхідну базу для подальших кроків, внаслідок чого набуває особливої актуальності доцільність дослідження теоретико-методичних засад

торговельного співробітництва між країнами, обґрунтування стратегічних напрямів трансформацій торговельних відносин України з країнами Близького Сходу та Африки в ХХІ ст. Відтак, актуальність дисертаційного дослідження Омрана Хоссейна Золфалі на тему «Торговельне співробітництво України з країнами Близького Сходу та Африки» не викликає сумнівів, має важливе теоретичне та практичне значення.

Зв'язок програми з науковими програмами, планами, темами.

Актуальність теми підтверджується зв'язком дослідження в рамках науково-дослідницької теми Державного торговельно-економічного університету "Геопросторова диверсифікація зовнішньої торгівлі України" (до IV кварталу 2023 року) (номер державної реєстрації 0120U04719), у рамках якої автор визначив методичні підходи до оцінювання торговельного співробітництва країн; ідентифікував регіональні особливості формування торговельних відносин між Україною і країнами Близького Сходу та Африкою в повоєнний період; обґрунтував механізми стимулювання торговельного співробітництва України з країнами Близького Сходу та Африки у контексті відбудови вітчизняної економіки.

Ступінь обґрунтованості основних положень і висновків, сформульованих у дисертації.

Достовірність основних положень і висновків дисертації враховує значний досвід вітчизняних та закордонних вчених з висвітлення питань розвитку торговельного співробітництва та формування стратегічних орієнтирів розвитку торговельних відносин між Україною та країнами Близького Сходу та Африки. Результати проведених досліджень свідчать, що мають бути створені науково обґрунтовані й виважені інструменти оцінки доцільності розвитку торговельного співробітництва, здатні справляти позитивний вплив за рахунок активізації економічних зв'язків між країнами.

Дисертантом застосовується сучасний науковий апарат, а також загальнонаукові та спеціальні методи, а саме: методи системного аналізу, історичний, системно-структурний, порівняльний, економіко-математичний.

Достовірність основних наукових положень, висновків, проведених наукових досліджень та одержаних результатів.

Вивчення дисертаційної роботи дозволяє констатувати достатній теоретичний й практичний рівень роботи, достовірність й обґрунтованість отриманих автором результатів. Ознайомлення з дисертацією дозволяє зробити висновок, що отримані наукові положення, висновки й рекомендації, які автор виносить на захист, підтверджені результатами комплексного аналізу наукової літератури, оригінальних першоджерел, розробок вітчизняних і закордонних вчених з питань дослідження торговельного співробітництва. Також, доцільно підкреслити використання в роботі зарубіжних публікацій і аналітичних матеріалів з досліджуваних питань.

Новизна основних наукових положень, висновків, проведених наукових досліджень та одержаних результатів.

У дисертаційній роботі Омрана Хоссейна Золфалі запропоновано удосконалення змісту поняття «міжнародне торговельне співробітництво», за рахунок виокремлення асиметричної складової такого співробітництва; комплексного науково-методичного підходу до оцінювання ефективності торговельного співробітництва країн, який відрізняється проведенням бенчмаркінгу умов такого співробітництва та його інституційного забезпечення, здійсненням комплексного статистичного та економіко-математичного аналізу умов співпраці. Набули подальшого розвитку підходи до систематизації інституційної структури підтримки зовнішньої торгівлі України; визначення системи принципів формування сукупності стратегічних елементів просування та виходу вітчизняних виробників на ринки країн Близького Сходу та Африки; застосування сценарного підходу до обрання напрямів торговельного співробітництва та створення методологічного підходу до побудови дорожньої карти співпраці. Вищезазначене підтверджує новизну наукових результатів, висновків та рекомендацій автора.

Практичне значення одержаних результатів.

Доцільно зазначити, що теоретичні положення та рекомендації мають

цінність та доведені до практичного застосування в діяльності організацій. При обґрунтуванні стратегії розвитку ТОВ «Альянсметпром» на 2023 р. були використані авторські пропозиції, що розроблені на основі результатів оцінки конкурентоспроможності українського експорту у країнах Близького Сходу та Північної Африки (довідка № 06/12 від 06.12.2022); в діяльності Асоціації «Український національний комітет Міжнародної торгової палати» (ISS Ukraine) при обґрунтуванні заходів, що спрямовані на покращення торговельного співробітництва з країнами близькосхідного регіону та Африки було використано комплексний науково-методичний підхід до оцінювання ефективності торговельного співробітництва країн (довідка № 0126 від 14.12.2022).

За темою дисертації автором опубліковано 9 наукових праць загальним обсягом 4,0 д.а., з яких особисто автору належить 2,53 д.а., з них 1 стаття у зарубіжному науковому періодичному виданні, проіндексована у міжнародній наукометричній базі даних Web of Science; 4 статті у наукових фахових виданнях України; 4 публікації за матеріалами міжнародних науково-практичних конференцій. Публікації автора відображають зміст проведеного дослідження.

Окремі дискусійні питання та зауваження:

1. Потребують додаткового обґрунтування фактори, які впливають на формування та розвиток торговельного співробітництва між цільовими країнами. Автором досліджено глобальні фактори, які матимуть вплив на зміну векторів зовнішньої торгівлі «висхідних країн», серед яких: зростання доходів та відповідна еволюція споживчих уподобань населення; культурна глобалізація; «низький старт» більшості країн «третього світу»; концентрація здебільшого на надолуженні відставання в рамках індустріальної моделі (с. 69). Проте, дослідження суттєво виграло б за уточнення переліку змінних, які безпосередньо визначатимуть особливості та характер торговельного співробітництва між Україною та країнами Близького Сходу та Африки.

2. Недостатньо уваги, на нашу думку, приділено дослідженню

конкурентоспроможності країн Близького Сходу та Африки та відповідно визначенню їхнього економічного профілю (с 73-74). Варто було б застосувати комплексний підхід та доповнити підрозділ 2.1. більш поглибленим аналізом.

3. Варто відмітити науковий внесок здобувача щодо визначення стратегічних пріоритетів торговельних відносин України з країнами Близького Сходу та Африки, серед яких: удосконалення договірно-правової бази; формування платформи для оперативного вирішення актуальних проблем; формування системи інституційної підтримки (с. 125). Проте, сприйняття дисертаційної роботи було б більш цілісним та значно виграло б, якщо були б деталізовані алгоритми дій та напрями роботи за кожним із пріоритетів, адже це могло б сприяти практичній значущості проведеного дослідження.

4. В роботі запропоновані сценарії обрання напрямів торговельного співробітництва між Україною та країнами Близького Сходу та Африки, а саме пропонується сценарій інноваційно-орієнтованого експорту та сценарій сировинного експорту (с. 146, рис. 3.8). Обидва сценарії передбачають в своїх характеристиках відповідну товарну номенклатуру, заходи підтримки та наслідки. Запропонований підхід значно виграв би, якщо був підкріплений відповідними розрахунками, підтверджуючими ефективність заявлених сценаріїв розвитку співробітництва.

Висловлені зауваження в цілому не впливають на загальну позитивну оцінку роботи Омрана Хоссейна Золфалі. Опрацьована дисертаційна робота «Торговельне співробітництво України з країнами Близького Сходу та Африки» є завершеною науковою роботою, у якій обґрунтовано та запропоновано методичні підходи щодо налагодження торговельного співробітництва з країнами Близького Сходу та Африки.

Загальний висновок та відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертаційна робота Омрана Хоссейна Золфалі на тему «Торговельне співробітництво України з країнами Близького Сходу та Африки» є завершеною науковою роботою, в якій науково обґрунтовані теоретико-

методичні засади торговельного співробітництва між Україною та країнами Близького Сходу та Африки.

Дисертація на тему «Торговельне співробітництво України з країнами Близького Сходу та Африки» відповідає Наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 р. № 44, а її автор Омран Хоссейн Золфалі заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини».

Рецензент :

доцент кафедри світової економіки
Державного торговельно-економічного
університету
кандидат економічних наук, доцент

Лариса САРКІСЯН

